

Gemeente van Christus,.

“Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van mij, zal het behouden.” (25). Raadselachtige woorden, nietwaar?

Ze staan centraal in onze schriftlezing vanmorgen. Een korte lezing die je in drie kleine blokjes kunt verdelen:

- De eerste lijdensaankondiging, met daarin de terechtwijzing van Petrus (21-23)
- Over navolging; je leven verliezen om het te behouden (24-26)
- Over de (weder-)komst van de Mensenzoon.

We staan vanochtend met name stil bij die eerste twee; het draait daarin om twee vragen die zeer nauw met elkaar samenhangen: wie is Jezus? En: wie ben ik?

Direct voorafgaand aan onze lezing vraagt Jezus aan zijn leerlingen: wie zeggen de mensen dat de Mensenzoon is? “Mensenzoon” klinkt altijd wat plechtig, vind ik. Maar er wordt niet meer mee bedoeld dan: de mens. Dat is alvast van belang, voor wat volgt.

In dit geval gaat het dus om de vraag wie de mens Jezus is. Wat zeggen “de mensen” daarvan? “Wat voor etiket plakken mensen op mij?” Zo zou je de vraag ook kunnen stellen.

Dat etiketten plakken doen we allemaal. “Hij was de eerste zwarte hoogleraar van Cambridge”, bijvoorbeeld. En vervolgens kan iedereen daarmee aan de haal gaan, in dit geval met desastreuze gevolgen. U heeft daar waarschijnlijk wel iets van meegekregen, de afgelopen weken.

Het kan ook veel milder: Die? Dat is er één van die en die.... Soms vergezeld door een blik die zegt: nou, dan weet je het wel! Dat jij “er een van die en die bent” kan ook andersom werken: zo’n kwalificatie schept dan juist hoge verwachtingen van jou. Waarbij het nog maar de vraag is of jij kunt (en wilt) waarmaken.

De leerlingen noemen Jezus een paar etiketten die de mensen op hem plakken.

En jullie? Vraagt hij dan.

Nu wordt het spannender.... Stel de vraag maar eens aan jezelf: wie zeg jij dat Jezus is?

“Hij was ook maar een mens, toch?”, zei ik afgelopen zondag in een gemeente waarin ik nog nooit eerder was voorgegaan. Ik zou me voor kunnen stellen dat dat daar niet bij iedereen in goede aarde viel. Maar ik realiseer me tegelijkertijd dat het mijn etiket is. Een van de

Petrus spreekt het verlossende woord: U bent de messias, de zoon van de levende God.”

Jezus prijst hem daarvoor de hemel in! Maar verbiedt zijn leerlingen tegelijkertijd om hem naar buiten toe zo te benoemen. Dat heeft alles te maken met etiketten die mensen op die langverwachte messias plakken. Die stroken niet met wie is. Met waartoe hij zich geroepen voelt.

Daarover gaat het in het eerste blokje van onze lezing: de weg van déze messias zal een lijdensweg zijn, die uitloopt op zijn dood. En op zijn opwekking, op de derde dag.

“God verhoede” zegt Petrus. Dát gaat niet gebeuren! Het komt immers totaal niet overeen met zijn eigen verwachtingen, die er veel glorieuzer uit zullen hebben gezien. Koninklijker, ongetwijfeld.

Waarop Jezus, die hem kort hiervoor nog zo preekt, hem uitmaakt voor de baarlijke duivel: achter mij, satan...je denkt alleen maar aan wat de mensen willen. Aan wat jij wilt.

Het is jouw grote ego dat hier zo heftig aan het woord is!

Je merkt het wel, hoe emotioneel en heftig het is, wat zich hier afspeelt. Het gaat allemaal op het scherp van de snede, waar het hier om draait.

Wie is deze messias? Wie is deze mens?!

Het moment waarop Jezus zich realiseert wie hij in wezen is, vindt (in mijn beleving) plaats als hij na zijn doop door Johannes uit het water van de Jordaan omhoog komt. Ervaart hoe de hemel zich opent. Hoe hij aangesproken wordt door een stem die zegt: Jij bent mijn geliefde kind. Mijn zoon! Mensenzoon en tegelijkertijd zoon van de Allerhoogste. Die twee zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Die doop, die totale onderdompeling symboliseert - veel sterker dan die paar druppels water die wij gebruiken bij een doop - **de dood**. Niet letterlijk, denk ik. **Maar dood als: het totale los moeten laten van alles waarvan jij tot dan toe dacht dat het "jou" uitmaakte.**

Al jouw verlangens, je voor- en afkeuren, je emoties, zelfs je lichaam, **het beeld dat je van jezelf had!** Allemaal "gestorven", weggespoeld met het water van de doop.

Dan pas kan tevoorschijn komen wie jij in wezen bent: kind van God. Iets van God in jouzelf.

"Een zielevonkje" noemt meester Eckhart dat. Dat is jouw kern.

In het Boeddhisme zou je - in zekere zin - kunnen zeggen: dat is jouw oorspronkelijk gelaat.

Om die kern heen vormt zich dan altijd weer wat we ons ego noemen. Met al zijn wensen en angsten vooral. Met al zijn zelfbescherming, al die vormen van egoïsme, het geborgenheid zoeken in geld, in macht. In aantrekkelijk gevonden willen worden en noem het allemaal maar op. Dat is de menselijke kant, zou je kunnen zeggen.

Die doopervaring heeft Jezus de moed en de inspiratie gegeven om vanuit dat kind-van-God zijn, zijn weg te gaan.

Vanuit dat vertrouwen dat hij kind van God was. Dat niets ter wereld daartussen zou kunnen komen.

Hij wilde leven vanuit die kern! Die was in hem zó vurig aanwezig, dat het zijn meer menselijke kant, zijn ego-kant, als het ware wegbrandde. Mens geworden liefde van God, was hij.

Een mens die het aandurfde om in deze wereld te leven met "liefde als enige wapen."

Om die voor ons schier onmogelijke uitspraak uit het gebed om warmte maar eens te citeren.

Die meer menselijke, zo herkenbare kant die hij ook had was in zekere zin gestorven. Had hij verloren.

Lastig hoor! Het lukt me niet goed om het helder onder woorden te brengen. Ik hoop dat jullie er iets van aanvoelen.

Hij voorvoelde vanaf dit gesprek met zijn leerlingen blijkbaar duidelijk dat hem dat uiteindelijk ook letterlijk zijn leven zou gaan kosten. Niet omdat God dat zo wilde! Maar omdat het een mens, ieder mens die zó in deze wereld durft te staan vroeg of laat zo zal vergaan.

Omdat ook wij allemaal mensenzonen en – dochters zijn, geldt voor ons in dit opzicht hetzelfde als wat we zojuist allemaal over Jezus hebben gehoord.

Dat ook wij als we ons leven willen behouden, het moeten durven verliezen.

Het blijft een raadselachtige uitspraak.

Het is in mijn beleving een christelijke variant van wat in het Zenboeddhisme een koan wordt genoemd.

Een koan: een raadselachtige spreuk of kort verhaaltje dat gebruikt wordt tijdens de meditatie en ook daarbuiten. Ze zijn er onder andere op gericht om jouw ego, jouw zelfbeeld af te breken. Of wat meer

vloeibaar te maken. Ik noem er vanochtend één, hij kwam al even voorbij: wat is jouw oorspronkelijke gelaat vóórdat jouw ouders geboren werden?

Vooruit, nog een, wat minder mysterieus, die in mijn beleving op hetzelfde neerkomt: **wie ben ik?**

Als je daarmee een tijd lang op je kussentje zit, zul je vroeg of laat tot de ontdekking komen dat jij niet bent wat anderen van jou zeggen. Niet al die etiketten die op jou geplakt worden.

Ik ben in wezen niet: dominee...witte man...ik ben niet hoeveel geld ik heb...hoe bekend ik ben...hoe aantrekkelijk ik ben.

Je bent niet wat anderen over jou zeggen. Van jou vinden. In jou goedkeuren of afkeuren.

Je bent niet wat jouw religieuze traditie jou mogelijk heeft wijsgemaakt: geneigd tot alle kwaad en niet tot enig goeds in staat.

Je bent niet de boekenwijsheid die je in je leven hebt opgedaan.

Je valt niet samen met het beeld dat je van jezelf hebt.

Dat is allemaal, allemaal ego...

Op het moment dat je dat allemaal durft los te laten, je oude zelf verloochent, in de woorden van onze schriftlezing, zul je je leven behouden.

In het Boeddhisme heet precies dát: “De grote dood sterven”. Niet het moment waarop je je laatste adem uitblaast. Maar waarop je je ego loslaat.

In ons Christelijk geloof zeggen we dan, om met Paulus te spreken: ik leef niet langer, maar Christus leeft in mij.

Er zitten op dit vlak wezenlijke verschillen tussen die beide tradities. Maar wat ik opvallend vind, is dat de úitwerking van dat “je leven verliezen”/ “de grote dood sterven” uiteindelijk in wezen gelijk is:

In de christelijke traditie mondt het uit in een leven dat bestaat uit God liefhebben en je naaste als jezelf. Een jezelf vergetende liefde voor alles en iedereen om je heen.

In de boeddhistische traditie mondt het uit in mededogen. In de belofte om alle levende wezens te bevrijden. Daar zou ik nog veel meer over willen zeggen, maar daarvoor is het vanochtend niet de plaats.

Dat jezelf verloochenen, de moed hebben om je leven te verliezen is dus in eerste instantie niet op te vatten als: letterlijk je leven willen geven. De zelfverloochening waar Jezus het hier over heeft, heeft paradoxaal genoeg juist alles te maken met: ontdekken wie jij in wezen (!) bent. Trouw blijven aan jouw diepste zelf. En daar vervolgens naar handelen.

Waardoor je vrij komt te staan naar buiten toe.

Levend vanuit die gewaarwording dat je in wezen kind van God bent. En daarop vertrouwend kom je vervolgens heel anders in het leven te staan. Vrijer, Maar zeker ook veel en veel kwetsbaarder.

Kijk maar hoe het mensen vergaat die in deze wereld durven te leven met liefde als enige wapen, die blijven zoeken naar verzoening en vrede, blijven verlangen naar vriendschap.

“Wie haar leven wil behouden, zal het verliezen. Maar wie haar leven verliest in navolging van mij, zal het behouden.”

Raadselachtige woorden, nietwaar?

Amen.